

WSPARCIE ROLNICTWA EKOLOGICZNEGO W POLSCE PO 2004 ROKU

Maria Golinowska, Hanna Adamska
Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

Abstrakt. Wsparcie rolnictwa ekologicznego po 2004 roku w Polsce do chwili obecnej obejmuje dwa okresy programowania. Głównym źródłem finansowania sektora rolnego są środki z budżetu europejskiego. Świadczenia w latach 2004-2011 ze środków PROW przyrastały o 135,52 tys. euro, a wszystkie transfery o 408,19 tys. euro. Celem badań było przeanalizowanie zmian wsparcia dla rolnictwa ekologicznego z uwzględnieniem cech rolnictwa ekologicznego, takich jak: powierzchnia upraw ekologicznych z podziałem na uprawy rolnicze, trwale użytki zielone, warzywa i sady. Zróżnicowanie wielkości dopłat rolnictwa ekologicznego w Polsce jest duże i uzależnione od struktury ekologicznego użytkowania gruntów oraz powierzchni ekologicznej.

Słowa kluczowe: dopłaty, rolnictwo ekologiczne

WSTĘP

W Polsce rolnictwo ekologiczne po raz pierwszy uzyskało wsparcie finansowe z budżetu państwa w 1998 roku. W tym to roku wprowadzono dotacje do kontroli gospodarstw ekologicznych dla jednostek certyfikujących (sprawujących kontrolę), a w 1999 roku przyznano dotację do powierzchni upraw ekologicznych. Od 2004 roku finansowe wsparcie dla rolnictwa ekologicznego pochodzi z dwóch źródeł: z budżetu krajowego i z budżetu UE. Środki krajowe są przeznaczane na badania w rolnictwie ekologicznym oraz na dofinansowanie kosztów kontroli. Na tematy badawcze z zakresu rolnictwa ekologicznego Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (MRiRW) w latach 2004-2012 przekazało 31,95 mln PLN na 177 tematów badawczych, które realizowano w różnych

jednostkach badawczych. Średnio koszt jednego tematu wynosił 180,5 tys. PLN [Golinowska 2013].

Dofinansowanie jednostek sprawujących kontrolę gospodarstw ekologicznych w latach 2006-2010 było zróżnicowane, a wielkości dofinansowań przedstawiono poniżej:

- w 2006 roku – 6 mln zł,
- w 2007 roku – 7,3 mln zł,
- w 2008 roku – 8 mln zł,
- w 2009 roku – 3,5 mln zł i PROW 207-2013,
- w 2010 roku – PROW 2007-2013.

Zasady udzielania dotacji i jej wypłacania w Polsce określa Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 maja 2010 roku w sprawie stawek dotacji przedmiotowych dla różnych podmiotów wykonywujących zadania na rzecz rolnictwa [Rozporządzenie... 2010].

W ramach wsparcia produkcji ekologicznej z budżetu krajowego i budżetu UE środki pochodziły z:

- 1) Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2004-2006,
- 2) Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013:
 - programu rolnośrodowiskowego – oś 2,
 - programu szkoleniowego jakość żywności – oś 1,
- 3) kampanii promocyjnej (3/2008).

Wsparcie rolnictwa ekologicznego po 2004 roku w Polsce obejmuje dwa okresy programowania, a wysokość wsparcia na 1 ha upraw wynosiła od 180 zł/ha do 260 zł/ha. Wsparcie to było wyższe dla producentów ekologicznych w okresie przestawiania gospodarstwa. Istotną zmianą dotyczącą poziomu wsparcia w PROW 2007-2013 było rozszerzenie dopłat do upraw sadowniczych i zielarskich. Wielu autorów [Duer 2007, Brodzińska 2009, 2010, Stankiewicz 2009] podkreślało istotną rolę wsparcia dla rolnictwa ekologicznego, ale jednocześnie wskazywało na niedostatek szczegółowych danych i ograniczony dostęp do istniejących baz.

Głównym źródłem finansowania sektora rolnego w Polsce po 2004 roku były środki z budżetu europejskiego. W 2010 roku budżet środków unijnych stanowił 58% wydatków budżetowych na sektor rolny. W latach 2004-2011 uzyskano z UE 19 379,8 mln euro, z czego 43,8% stanowiły PRO PDRW, a 45,2% dopłaty bezpośrednie [Nurzyńska 2012].

Celem badań była identyfikacja zmian wsparcia dla rolnictwa ekologicznego z uwzględnieniem cech rolnictwa ekologicznego, takich jak: powierzchnia upraw ekologicznych z podziałem na uprawy rolnicze, trwałe użytki zielone, warzywa i sady.

METODY BADAWCZE ORAZ ŹRÓDŁA MATERIAŁÓW

Materiał empiryczny do badań pochodził ze źródeł wtórnych. W głównej mierze były to dane IJHAR (Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolnych) i literaturowe. Materiał badawczy opracowano metodami statystyki dotyczącej badań zjawisk w czasie oraz metodami analizy ekonomicznej poziomej i pionowej. Okres dziesięcioletni i dłuższy najlepiej nadaje się do badania trendu, w którym działają te same przyczyny główne. Wyglądzenia szeregu statystycznego można dokonać metodami mechanicznymi za

pomocą średnich ruchomych oraz analitycznych [Zajac 1974, Łuszniewicz 1986]. Metoda analityczna, którą zastosowano w pracy, polegała na tym, że tendencję rozwojową szeregu dynamicznego wyłoniono za pomocą funkcji matematycznej:

$$y = ax + b \quad (1),$$

gdzie:

- a – współczynnik kierunkowy wyrażający przeciętne (roczne) tempo przyrostu lub spadku poziomu zjawiska,
- b – poziom badanego zjawiska w okresie (momencie zerowym) ($x = 0$).

Do estymacji szacunku parametrów równania trendu zastosowano metodą najmniejszych kwadratów według następującej formuły:

$$a = \frac{n \sum x_i y_i - \sum y_i \cdot \sum x_i}{n(\sum x_i^2) - (\sum x_i)^2}, \quad b = \frac{\sum x_i^2 - \sum y_i - \sum x_i \sum x_i y_i}{n(\sum x_i^2) - (\sum x_i)^2} \quad (2)$$

gdzie:

- x_i – czas (rok kwartał),
- y_i – badana cecha.

Aby upewnić się o słuszności przyjętego modelu trendu, należy określić współczynnik determinacji R^2 (RR), który wyjaśnia, w jakim procencie ogólnej zmienności y został wyjaśniony x_i .

WYNIKI

Rolnictwo ekologiczne korzystało z podstawowego instrumentu wsparcia, jakim były programy rozwoju obszarów wiejskich (PROW). Średniorocznie w latach 2004-2011 środki PROW przyrastały o 135,52 tys. euro, co opisuje równanie $y = 135,52x + 461,22$ (przy $R^2 = 53\%$). Ogółem transfery przyrastały w tym okresie o 408,19 tys. euro, a dopłaty bezpośrednie, które obok PROW-u mają istotne znaczenie, przyrastały średniorocznie o 294,86 tys. euro.

Analizując powierzchnię wsparcia w ramach poszczególnych wariantów pakietów dla rolnictwa ekologicznego w latach 2004-2010 (tab. 1) można zauważyć, że powierzchnia upraw sadowniczych w Polsce wzrosła 23-krotnie, a największe krotności wzrostu tej powierzchni miały miejsce w województwach: wielkopolskim, zachodniopomorskim pomorskim, dolnośląskim. Średniorocznie powierzchnia sadów uprawianych ekologicznie w latach 2004-2010 zwiększyła się o 12 792 ha. Równania trendu liniowego dla poszczególnych województw zostały przedstawione w tabeli 2. W 2010 roku największa powierzchnia sadowniczych upraw ekologicznych znajdowała się w województwie zachodniopomorskim i wynosiła ona 21 623 ha, co stanowiło to 32% powierzchni ekologicznych sadów w kraju. Przyrost powierzchni sadowniczych nie tylko w województwie zachodniopomorskim wynikał ze wzrostu nasadzeń orzecha włoskiego. W tym miejscu należałoby się zastanowić nad efektywnością tego działania rolnośrodowiskowego, gdyż wątpliwe będzie uzyskanie po 2010 roku pełnego owocowania sadów orzechowych. W latach 2004-2010 zarówno w województwach, jak

Tabela 1. Powierzchnia upraw ekologicznych objęta dotacjami w ramach pakietów rolnictwa ekologicznego w latach 2004-2010

Table 1. Organic farming area covered by subsidies within the frames of organic farming package in 2004-2010

Województwo Voievodship	Rok – Year						2004/ 2010
	2004	2006	2007	2008	2009	2010	
	ha						
1	2	3	4	5	6	7	8
Uprawy rolnicze – Agricultural crops							
Dolnośląskie	2 485	4 922	6 087	5 944	9 919	13 336	5,5
Kujawsko-pomorskie	11 225	2 009	2 265	2 593	3 300	4 490	3,7
Lubelskie	2 977	6 843	7 650	8 373	8 964	8 765	2,9
Lubuskie	222	4 127	5 223	6 872	9 240	15 256	68,7
Łódzkie	621	1 201	1 363	1 548	2 273	2 993	4,8
Małopolskie	1 596	4 532	5 402	6 067	8 606	6 483	4,1
Mazowieckie	3 031	8 363	10 576	11 344	15 321	22 922	7,6
Opolskie	151	281	403	476	734	995	6,6
Podkarpackie	1 978	5 944	6 680	7 612	8 049	8 800	4,4
Podlaskie	2 139	7 060	7 903	11 406	15 659	22 446	10,5
Pomorskie	832	2 553	5 058	6 271	8 111	11 795	14,2
Śląskie	230	1 410	1 221	1 719	2 287	2 711	11,8
Świętokrzyskie	2 553	4 484	5 416	5 785	5 834	6 031	2,4
Warmińsko-mazurskie	3 385	11 371	13 336	17 072	24 755	37 737	11,1
Wielkopolskie	1 642	7 936	6 793	7 249	8 694	12 901	7,9
Zachodniopomorskie	5 567	18 570	20 508	23 368	29 829	44 558	8,0
Polska – Poland	30 634	91 606	106 884	123 699	161 581	222 219	7,3
TUZ – Area of permanent grassland							
Dolnośląskie	4 491	9 985	12 565	14 928	16 831	18 425	4,1
Kujawsko-pomorskie	387	767	1 349	1 944	2 198	3 809	9,8
Lubelskie	102	6 315	9 675	10 351	11 793	13 398	121,3
Lubuskie	681	6 547	9 113	11 002	24 122	14 605	21,4
Łódzkie	242	506	1 002	1 245	1 234	1 362	5,6
Małopolskie	4 857	7 090	8 476	10 177	10 606	10 841	2,2
Mazowieckie	1 962	6 520	10 834	12 147	14 403	15 993	8,2
Opolskie	219	221	217	241	351	282	1,3
Podkarpackie	5 416	10 842	13 826	15 627	15 701	17 075	3,2

Tabela 1 – cd. / Table 1 – cont.

1	2	3	4	5	6	7	8
Podlaskie	1 541	4 178	5 290	7 359	10 739	16 483	10,7
Pomorskie	562	3 166	3 667	5 572	6 486	7 649	13,6
Śląskie	170	953	1 390	1 743	2 104	2 105	12,4
Świętokrzyskie	1 403	2 399	2 871	2 949	3 362	3 280	2,3
Warmińsko-mazurskie	4 010	6 717	8 237	11 570	15 787	19 868	5,0
Wielkopolskie	1 620	4 849	6 819	10 303	9 573	11 547	7,2
Zachodniopomorskie	4 563	11 698	18 434	21 392	25 023	29 123	6,4
Polska – Poland	32 226	82 753	113 767	138 550	170 313	185 845	5,8
Warzywa – Vegetable							
Dolnośląskie	19	70	72	91	111	222	11,7
Kujawsko-pomorskie	39	47	56	77	79	125	3,2
Lubelskie	158	224	259	300	388	482	3,1
Lubuskie	6	16	17	61	107	674	112,3
Łódzkie	15	19	16	25	59	319	21,0
Małopolskie	15	51	52	135	244	269	17,9
Mazowieckie	64	107	88	134	176	204	3,2
Opolskie	11	6	6	8	9	13	1,2
Podkarpackie	16	36	47	89	164	248	15,5
Podlaskie	43	99	99	147	241	349	8,1
Pomorskie	10	37	50	165	135	104	10,4
Śląskie	2	6	11	12	17	15	7,5
Świętokrzyskie	140	145	173	253	355	457	3,3
Warmińsko-mazurskie	28	194	153	88	148	257	9,2
Wielkopolskie	33	34	38	65	75	114	3,5
Zachodniopomorskie	41	47	105	148	158	291	7,1
Polska – Poland	640	1 108	1 242	1 798	2 466	4 143	6,5
Sady – Orchard							
Dolnośląskie	68	1 131	2 945	3 555	2 859	4 253	62,5
Kujawsko-pomorskie	130	1 593	2 175	2 237	2 378	2 197	16,9
Lubelskie	697	3 132	5 391	5 936	6 609	6 595	9,5
Lubuskie	114	482	2 321	2 943	3 152	3 315	29,0
Łódzkie	188	1 376	1 838	2 002	1 714	1 930	10,3
Małopolskie	228	782	1 282	1 590	1 583	1 577	6,9

Tabela 1 – cd. / Table 1 – cont.

1	2	3	4	5	6	7	8
Mazowieckie	311	1 602	4 119	4 906	5 863	6 330	20,4
Opolskie	8	135	197	226	262	344	43,0
Podkarpackie	240	1 074	1 777	2 163	2 471	2 461	10,3
Podlaskie	133	812	1 297	1 484	1 563	1 508	11,3
Pomorskie	33	109	742	1 048	1 405	2 046	62,0
Śląskie	18	210	815	807	860	708	39,3
Świętokrzyskie	330	722	1 107	1 201	1 341	1 451	4,4
Warmińsko-mazurskie	123	517	1 312	1 996	2 432	3 689	30,0
Wielkopolskie	50	2 308	6 240	7 066	7 298	7 494	149,9
Zachodniopomorskie	230	4 753	14 319	16 766	17 800	21 623	94,0
Polska – Poland	2 901	20 738	47 877	55 926	59 590	67 521	23,20

Źródło: obliczenia własne.
Source: own calculation.

Tabela 2. Trendy powierzchni sadów i plantacji wieloletnich w Polsce w latach 2004-2010
Table 2. Trends in orchard and long-term crops in Poland in 2004-2010

Województwo Voivodeship	Równanie Equation	Współczynnik determinacji Coefficient of determination R^2
1	2	3
Dolnośląskie	$y = 763,4x - 203,4$	0,8294
Kujawsko-pomorskie	$y = 364,34x + 509,8$	0,6358
Lubelskie	$y = 1156,2x + 680,07$	0,8434
Lubuskie	$y = 649,7x + 493,5$	0,7855
Łódzkie	$y = 282,51x + 519,2$	0,5986
Małopolskie	$y = 270,17x + 228,07$	0,8173
Mazowieckie	$y = 1247,6x - 511,33$	0,9403
Opolskie	$y = 55,71x - 13,667$	0,9423
Podkarpackie	$y = 448,06x + 129,47$	0,8968
Podlaskie	$y = 266,14x + 201,38$	0,7852
Pomorskie	$y = 407,4x - 528,73$	0,9706
Śląskie	$y = 154,06x + 30,467$	0,6354
Świętokrzyskie	$y = 215,89x + 269,73$	0,9125
Warmińsko-mazurskie	$y = 693,4x - 747,73$	0,9760

Tabela 2 – cd. / Table 2 – cont.

1	2	3
Wielkopolskie	$y = 1514,7x - 225,6$	0,8191
Zachodniopomorskie	$y = 4244x - 2273,5$	0,9182
Polska – Poland	$y = 12792x - 2345$	0,9036

Źródło: obliczenia własne.
Source: own calculation.

i w całej Polsce wystąpił 7,3-krotny wzrost powierzchni upraw ekologicznych (tab. 1). Średniorocznie powierzchnia ekologicznych upraw rolnych wzrosła o 3382 ha (tab. 4). Najwyższą krotność wzrostu powierzchni ekologicznej upraw rolniczych w porównaniu z 2004 rokiem miało województwo lubuskie (prawie 69 razy), a następnie pomorskie i podkarpackie. Województwa zachodniopomorskie, podlaskie, mazowieckie, lubuskie, dolnośląskie charakteryzowały się tym, iż średnioroczne tempo przyrostu powierzchni upraw rolniczych mieściła się w granicach od 6616,9 ha do 1975,1 ha (tab. 4).

Trwałe użytki zielone (TUZ) w strukturze powierzchni ekologicznej zajmują drugie miejsce po powierzchni upraw rolniczych. W latach analizy powierzchnia ekologicznych TUZ przyrastała o 30 195 ha, a największe średnioroczne przyrosty wystąpiły w województwach: zachodniopomorskim lubuskim, lubelskim, dolnośląskim, mazowieckim, warmińsko-mazurskim (tab. 3). Powiązanie płatności z tytułu gospodarowania ekologicznych TUZ z obsadą zwierząt było słuszną ideą w pierwszym okresie PROW w latach 2004-2006, gdyż masa zielona została w procesie produkcji zamieniona na mięso lub inne produkty pochodzenia zwierzęcego. W następnym okresie 2007-2013 nie skorelowano powierzchni TUZ ekologicznych z obsadą zwierząt.

Tabela 3. Trendy powierzchni TUZ

Table 3. Trends in orchard permanent grassland

Województwo Voivodeship	Równanie Equation	Współczynnik determinacji Coefficient of determination R^2
Dolnośląskie	$y = 2633,5x + 3587,1$	0,9489
Kujawsko-pomorskie	$y = 628,51x - 457,47$	0,9264
Lubelskie	$y = 2388,5x + 247,13$	0,8689
Lubuskie	$y = 3566,7x - 1371,7$	0,7060
Łódzkie	$y = 229,34x = 129,13$	0,8880
Małopolskie	$y = 1210x + 4449,6$	0,9137
Mazowieckie	$y = 2717x + 798,1$	0,9451
Opolskie	$y = 20,829x + 182,27$	0,50409
Podkarpackie	$y = 2133,5x + 5613,9$	0,8509
Podlaskie	$y = 2756x - 2047,9$	0,9323

Tabela 2 – cd. / Table 2 – cont.

1	2	3
Pomorskie	$y = 1351,4x - 213$	0,9688
Śląskie	$y = 385,46x + 63,4$	0,919
Świętokrzyskie	$y = 359,77x + 1470$	0,8283
Warmińsko-mazurskie	$y = 3138,1x + 48,2$	0,9752
Wielkopolskie	$y = 1922,6x + 722,73$	0,9164
Zachodniopomorskie	$y = 4725,1x + 1799$	0,9708
Polska – Poland	$y = 30159x + 15020$	0,9742

Źródło: obliczenia własne.
Source: own calculation.

Tabela 4. Trendy powierzchni upraw rolniczych
Table 4. Trends in orchard agricultural crops

Województwo Voivodeship	Równanie Equation	Współczynnik determinacji Coefficient of determination R^2
Dolnośląskie	$y = 1975,1x + 206,93$	0,9081
Kujawsko-pomorskie	$y = 586,46x + 594,4$	0,9403
Lubelskie	$y = 1029,3x + 3659,4$	0,7394
Lubuskie	$y = 2633,1x - 2392,5$	0,9307
Łódzkie	$y = 436,03x + 140,4$	0,9390
Małopolskie	$y = 1066,3x + 1715,5$	0,7341
Mazowieckie	$y = 3459,9x - 183,53$	0,9253
Opolskie	$y = 161,49x - 58,53$	0,9522
Podkarpackie	$y = 1181,6x + 2374,8$	0,8223
Podlaskie	$y = 3738,1x - 1981,3$	0,9536
Pomorskie	$y = 2077,2x - 1500,2$	0,9772
Śląskie	$y = 443,83x + 42,93$	0,9127
Świętokrzyskie	$y = 623,11x + 2836,3$	0,7721
Warmińsko-mazurskie	$y = 6161,4x - 3622,1$	0,9287
Wielkopolskie	$y = 1686,4x + 1633,3$	0,7580
Zachodniopomorskie	$y = 6616,9x + 574,13$	0,9143
Polska – Poland	$y = 3382x + 4250,7$	0,9503

Źródło: obliczenia własne.
Source: own calculation.

Relatywnie mały odsetek powierzchni upraw ekologicznych w Polsce mają warzywa i zioła, których powierzchnia w porównaniu z 2004 rokiem wzrosła 6,5-krotnie (tab. 1). Najwięcej, bo aż 112 razy, wzrosła powierzchnia upraw ekologicznych warzyw w lubelskim, a w dalszej kolejności w: łódzkim, małopolskim, dolnośląskim i pomorskim. W latach 2004-2010 powierzchnia uprawianych ekologicznie warzyw wzrosła z 640 do 4143 ha, a średni przyrost wynosił 632,71 ha (tab. 5). Najwyższe średnioroczne tempo przyrostu ekologicznych upraw miało miejsce w województwach: lubuskim, lubelskim, świętokrzyskim, podlaskim, małopolskim, zachodniopomorskim.

Tabela 5. Trendy powierzchni uprawy warzyw
Table 5. Trends in orchard vegetables

Województwo Voivodeship	Równanie Equation	Współczynnik determinacji Coefficient of determination R^2
Dolnośląskie	$y = 35,629x - 32,2$	0,8646
Kujawsko-pomorskie	$y = 15,629x + 15,8$	0,8832
Lubelskie	$y = 61,514x + 86,533$	0,9672
Lubuskie	$y = 104,49x - 218,87$	0,5608
Łódzkie	$y = 47,114x - 89,4$	0,5357
Małopolskie	$y = 55,2x - 65,53$	0,9216
Mazowieckie	$y = 27,229x + 33,533$	0,9106
Opolskie	$y = 0,6x + 6,7333$	0,1622
Podkarpackie	$y = 45,314x - 58,6$	0,8965
Podlaskie	$y = 57,257x - 37,4$	0,9031
Pomorskie	$y = 25,114x - 4,4$	0,5998
Śląskie	$y = 2,8286x + 0,6$	0,8890
Świętokrzyskie	$y = 65,571x + 24,333$	0,9082
Warmińsko-mazurskie	$y = 29,914x + 50,467$	0,3967
Wielkopolskie	$y = 15,857x + 4,333$	0,8705
Zachodniopomorskie	$y = 46,457x - 30,933$	0,8898
Polska – Poland	$y = 632,71x - 315,0$	0,8747

Źródło: obliczenia własne.
Source: own calculation.

Zróżnicowanie przestrzenne rozwoju rolnictwa ekologicznego po wprowadzeniu wsparcia finansowego jest istotnym determinantem jego rozwoju. W województwach południowo-zachodnich i północnych bardzo dynamicznie wzrastała powierzchnia upraw ekologicznych, a udział wsparcia dla producentów ekologicznych był tam największy.

Tabela 6. Kwoty wypłaconych dopłat na realizację rolnictwa ekologicznego w 2008 roku (tys. zł)
Table 6. Sums of subsidies for realisation of organic farming in 2008 (K zł)

Województwo Voievodeship	Uprawy rolnicze Plant productions		TUZ Permanent grassland		Warzywa Vegetable		Zioła Herbs		Sady Orchard		Inne Other	
	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b
Dolnośląskie	550	1 101	91	924	24	259	0	0	3	89	2	78
Kujawsko- pomorskie	536	203	72	140	28	18	0	0	13	32	1	17
Lubelskie	646	837	55	275	36	53	5	6	321	358	2	60
Lubuskie	481	1 491	150	353	5	12	0	0	8	322	4	17
Łódzkie	95	228	10	71	8	16	0	0	14	105	3	22
Małopolskie	371	655	238	498	26	98	1	1	59	321	0	9
Mazowieckie	639	1 848	210	575	14	25	5	0	54	393	3	170
Opolskie	62	83	4	9	3	1	0	0	0	13	0	17
Podkarpackie	299	1 032	75	471	17	64	0	0	83	264	2	81
Podlaskie	816	2 737	145	616	36	73	2	7	36	128	4	47
Pomorskie	445	1 212	121	552	95	16	0	0	7	27	2	24
Śląskie	94	343	5	54	5	6	0	1	2	63	0	12
Świętokrzyskie	479	518	104	113	55	61	2	0	40	218	1	4
Warmińsko- mazurskie	2 238	3 052	307	1 045	11	57	0	2	43	369	0	32
Wielkopolskie	607	784	29	397	12	7	2	1	46	280	0	24
Zachodniopo- morskie	2 145	3 168	334	1 144	43	53	0	0	22	493	5	186
Polska – Poland	10 502	19 291	1 951	7 232	416	819	17	17	751	3 476	31	801

a – gospodarstwa z certyfikatem, b – gospodarstwa w okresie przestawiania.

Źródło: obliczenia własne.

a – certified farms, b – farms in conversion period.

Source: own calculation.

Wielkość kwot wypłacanych na realizację rolnictwa ekologicznego przedstawiono przykładowo, dla 2008 roku, w tabeli 6. Ogólnie w tym roku kwoty wypłaconych dopłat wynosiły 45 304 tys. PLN, z czego 65,8% otrzymały uprawy rolnicze, 20,3% – TUZ, 9,3% – sady i 2,7% – warzywa.

PODSUMOWANIE

Badania dotyczące wsparcia rolnictwa ekologicznego po 2004 roku w Polsce pozwoliły na wyciągnięcie następujących wniosków:

1. Podstawowym instrumentem wsparcia rolnictwa ekologicznego w badanym okresie były programy rozwoju obszarów wiejskich, a środki PROW średniorocznie przyrastały o 135,52 tys. euro.

2. Powierzchnia wsparcia w ramach pakietów dla rolnictwa ekologicznego w latach 2004-2010 systematycznie wzrastała i tak średniorocznie tempo wzrostu powierzchni upraw ekologicznych dla sadów wynosiła 12 792 ha, dla upraw rolniczych 3380 ha, dla TUZ 30 195 ha, a dla warzyw zaledwie 632,71 ha.

3. Struktura kwot wypłaconych na realizację rolnictwa ekologicznego w 2008 roku była następująca: 65,8% otrzymały uprawy rolnicze, 20,3% – TUZ, 9,3% – sady i 2,7% – warzywa.

Wsparcie finansowe rolnictwa ekologicznego po przystąpieniu Polski do UE przyczyniło się do dynamicznego rozwoju tego systemu produkcji rolniczej.

LITERATURA

- Brodzińska K., 2009. Kierunki i perspektywy rozwoju programu rolnośrodowiskowego w Polsce po 2013 roku. *Woda-Środowisko-Obszary Wiejskie* 9, 3, 5-18.
- Brodzińska K., 2010. Rozwój rolnictwa ekologicznego w Polsce na tle uwarunkowań przyrodniczych i systemu wsparcia finansowego. *Zesz. Nauk. SGGW. Probl. Roln. Świat.* 10, 12, 12-22.
- Duer I., 2007. Programy rolnośrodowiskowe instrumentem ochrony zasobów środowiska we wspólnej polityce rolnej UE. *Studia i Rozprawy IUNG* 2, 33-54.
- Golinowska M., 2013. *Rozwój rolnictwa ekologicznego*. Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu, Wrocław.
- Łuszniewicz A., 1986. *Statystyka nie jest trudna. Metody wnioskowanie statystyczne*. PWE, Warszawa.
- Nurzyńska I., 2012. Syntetyczny obraz krajowej i unijnej polityki wobec obszarów wiejskich. W: *Polska wieś 2012. Raport o stanie wsi*. Wyd. Nauk. Scholar, 175-189.
- Stankiewicz D., 2009. *Rolnictwo ekologiczne*. Infos, Biuro Analiz Sejmowych 7(54), 1-4.
- Zajac K., 1974. *Zarys metod statystycznych*. PWE, Warszawa.

SUPPORT FOR ORGANIC FARMING IN POLAND AFTER 2004

Summary. Support for organic farming after 2004 till now includes two programming periods. Surcharges from the EU budget are the main source of financing in agricultural sector. Funds from PROW allocated between 2004 and 2011 grew over 135.42k EUR and all transfers grew over 408.19k EUR. The aim of the research was to analyse changes regarding support for organic farming, taking into account its features including an area of agricultural crops, permanent grasslands, vegetables and orchards. Diversification of the amount of aid for organic farming in Poland is big and depends on the structure of ecological land use and organic farms' surface.

Key words: surcharge, organic farming

Zaakceptowano do druku – Accepted for print: 28.03.2014

Do cytowania – For citation: Golinowska M., Adamska H., 2014. Wsparcie rolnictwa ekologicznego w Polsce po 2004 roku. J. Agribus. Rural Dev. 1(31), 31-41.